

Osobnost člověka v organizaci

Dagmar Svobodová

Pojem osobnost patří k používaným pojmům v oblasti společenského života.

Osobnost je celková organizace duševního života. Obsahuje v sobě všechny jednotlivé duševní funkce. Vnímání jako duševní proces samo o sobě neexistuje, ale existuje individualita /člověk/, která vnímá.

Každá osobnost má své jedinečné psychické, biologické a sociální vlastnosti.

Ve struktuře osobnosti rozlišujeme dynamické, trvalé, vrozené a získané faktory.

- Jako osobnost v běžném jazyku označujeme člověka, který ve svém odboru, schopnostech a jednání vyniká nad ostatními.

Člověk se stane osobností, když:

- si osvojí společenské vztahy a socializuje se
- stane se samostatným a vědomě fungujícím subjektem
- je nositelem určitých sociálních tendencí
- funguje jako efektivní spolutvůrce sociálních vztahů

Osobnost jako jednotný integrovaný celek duševního života člověka má charakter otevřeného systému, permanentního formování, funguje jako jednotný celek, kde se jde o jednotu rozumu, citu, vůle, vnímání a fantazie, které jsou výrazem rozporu mezi jednotlivcem a prostředím, mezi ambicemi, schopnostmi a možnostmi jejich realizace

Přehled složek osobnosti

- **Tělesné vlastnosti** - fyzické složky osobnosti
- **Psychické procesy** - spojené a působí společně /celek osobnosti/
- **Psychické stavy** - odlišují jedince od ostatních /individuální a typologické rozdíly/.
- **Integrace do společnosti** - vývojový pohled na osobnost

Vybrané teorie osobnosti

- Introgenní teorie osobnosti
- Exogenní teorie osobnosti (behaviorální teorie osobnosti)
- Humanistické teorie osobnosti

Introgenní teorie osobnosti: osobnost vysvětluje jako **navrstvení** různých vlastností (Freudova psychoanalýza, která rozlišuje tři vrstvy osobnosti)

Ono /Id/ - představuje nejhlubší vrstvu, kde je uloženo všechno vrozené, je středem nevedomí (instinktů, pudů a sexuality)

Já /Ego/ - je středem vědomí, harmonizuje konflikty mezi pudy, morálkou /mezi Ono a Nadjá/ a vnějším světem, potlačuje pudy, pomáhá jejich uplatnění

Nadjá /Superego/ - je svědomí jako výsledek výchovy a morálního nátlaku, ideální „já“ je souhrnem osobních, společenských norem a pravidel platných v prostředí, ve kterém se daná osoba pohybuje a žije.

Exogenní teorie (behaviorální teorie osobnosti)

Osobnost představuje jednání. V protikladu k introgenním teoriím je typické, **že popírají možnost prvotních sil, které by formovaly osobnost.** Behavioristické teorie osobnosti zdůrazňují vnější jednání jako rozhodující pro vývoj osobnosti. Mezi zakladatele patří E. L. Thorndike a J. B. Watson.

Humanistické teorie osobnosti

Osobnost je výsledkem působení společenských situací, v kterých se vyvíjí a žije. Hlavní úlohu při formování osobnosti připisují sociálnímu prostředí a učení.

Osobnost je složená ze dvou vrstev

-**individualizované „já“** - prezentuje, co je v člověku vrozené a původní

-**socializované „já“** – představuje, co člověk získá výchovou a sebevýchovou

Mezi představitele patří A. H. Maslow a C. R. Rogers.

Psychické vlastnosti osobnosti jsou trvalé charakteristiky jedince, které determinují jednání, prožívání a myšlení. Na jejich základe lze předpokládat, jak se člověk zachová a jak bude fungovat /rozum, temperament/.

Osobnostní rysy jsou psychické vlastnosti člověka projevující se v jeho jednání a chování. Mezi rysy důležité pro život člověka patří družnost – uzavřenost, tendence vést druhé – podříditi se, svědomitost – nezodpovědnost, sebedůvěra – osobní podceňování.

Typ osobnosti – od druhé poloviny 20. století využívá psychodiagnostika pět základních faktorů osobnosti:

extraverze - kvalita a kvantita mezilidských interakcí, úroveň aktivace

přívětivost - kvalita mezilidské orientace od empatie po nepřátelství v myšlenkách, pocitech a činech

svědomitost - individuální úroveň při organizaci, motivaci a vytrvalosti jednání se zaměřením na cíl

emocionální stabilita - míra přizpůsobení

intelekt, kultura, otevřenost zkušenostem – aktivní vyhledávání nových zážitků, tolerance k neznámému a jeho objevování

Psychické stavy jsou funkcí v mozku, formovaly se pod společenským vlivem, působením výchovy a umožňují člověku poznávat svět a zároveň na svět aktivně působit.

Psychické stavy dělíme na:

• **psychické vlastnosti /dispozice/ osobnosti**

- temperament
- schopnosti
- charakter
- motivy a postoje
- volní vlastnosti

Psychické procesy osobnosti

- poznávací /kognitivní/ procesy – vnímání, fantazie, myšlení, řeč, představy,
- procesy paměti /zapamatování, uchování, vybavení/
- motivační procesy /citové a volní/

Psychické stavy osobnosti

- stavy pozornosti, citové stavy.